

Ministru kabinets

2018. gada 21. novembrī
Rīgā

Ieteikumi Nr. 1
(prot. Nr. 53 2. §)

Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi

Izdoti saskaņā ar
Valsts pārvaldes iekārtas likuma
72. panta pirmās daļas 2. punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Ieteikumi nosaka valsts pārvaldes vērtības un ētikas – uzvedības un rīcības – pamatprincipus, kurus ievēro Ministru kabineta padotībā esošās iestādes (turpmāk – iestāde) un tajās nodarbinātie – amatpersonas, ierēdņi un darbinieki (turpmāk – nodarbinātais).

2. Šo ieteikumu mērķis ir veicināt vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un uz tām balstītiem ētikas pamatprincipiem, kā arī tiem atbilstošu rīcību, sekmējot labu pārvaldību un vairojot sabiedrības uzticēšanos.

3. Šie ieteikumi neliedz iestādei vai resoram atbilstoši tā darbības jomai ētikas kodeksā vai iekšējos normatīvajos aktos paredzēt citas vērtības un plašāku ētikas prasību tvērumu un to piemērošanas kārtību, ciktāl tas nav pretrunā ar šiem ieteikumiem.

II. Vērtības un ētikas pamatprincipi

4. Nodarbinātais rīkojas saskaņā ar šādām valsts pārvaldes vērtībām:

- 4.1. profesionalitāte un efektivitāte;
- 4.2. godprātība;
- 4.3. atbildība;
- 4.4. darbs sabiedrības labā;
- 4.5. valsts ilgtspēja un sabiedrības labklājība;
- 4.6. atklāta un sabiedrībai pieejama valsts pārvalde;
- 4.7. sadarbība valsts pārvaldē.

5. Nodarbinātais ievēro šādus šo ieteikumu 4. punktā minētajās vērtībās balstītus ētikas pamatprincipus:

5.1. profesionalitāte un efektivitāte:

5.1.1. izmanto un attīsta valsts darbā nepieciešamās kompetences, prasmes un zināšanas, pārņem nozares un privātā sektora labo praksi un starptautisko pieredzi;

5.1.2. ir mērķtiecīgs un orientēts uz rezultātu;

5.1.3. strādā efektīvi, izvirzīto mērķi un kvalitatīvu rezultātu sasniegšanai ar iespējami maziem resursiem;

5.1.4. rīcība, lēmumi un viedokļi ir pamatoti un izsvērti, balstīti situācijas analīzē, objektīvos faktos un datos;

5.1.5. ir atvērts pārmaiņām un iesaistās jaunu pieeju un inovāciju izmantošanā valsts pārvaldē;

5.1.6. tiecas uz klientu izcilu apkalpošanu, lai ikkatrs saskarsmē ar valsts pārvaldi būtu apmierināts ar saņemto pakalpojumu;

5.1.7. tiecas mazināt administratīvo slogu un ievērot principu "konsultē vispirms";

5.2. godprātība:

5.2.1. savus pienākumus pilda godprātīgi – godīgi, atklāti un patstāvīgi, ievērojot likumus, ētikas normas un citas saistošas prasības;

5.2.2. pildot pienākumus, ievēro objektivitāti un neitralitāti (profesionālo neatkarību). Atturas no darbības, kuras dēļ nodarbinātā vai iestādes godprātība, objektivitāte vai neitralitāte var tikt apšaubīta;

5.2.3. nepieļauj nonākšanu interešu konflikta situācijā un laikus informē par personiskām interesēm vai citiem apstākļiem, kas var radīt personīgu ieinteresētību un traucēt godprātīgai pienākumu veikšanai;

5.2.4. saskaņā ar noteikto kārtību informē (ceļ trauksmi) par iespējamiem pārkāpumiem, kurus novēro, pildot pienākumus. Cieņpilni izturas pret nodarbinātajiem, kas ceļ trauksmi;

5.2.5. neatkarīgi no piederības kādai politiskai vai profesionālai organizācijai neitrāli izturas pret ikvienu personu;

5.2.6. atbildīgi izturas pret darbā iegūtu ar likumu aizsargātu informāciju un izmanto to tikai darba vajadzībām;

5.3. atbildība:

5.3.1. pienākumus pilda atbildīgi un rūpīgi, apzinoties, ka ar savu darbību ietekmē kopīgo valsts pārvaldes darba rezultātu;

5.3.2. spēj pieņemt skaidrus un pamatotus lēmumus un uzņemties atbildību par tiem;

5.3.3. nodrošina lietderīgu, saimnieciski izdevīgu, produktīvu, efektīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu darbību;

5.3.4. pārdomāti, pamatoti un taupīgi rīkojas ar nodokļu maksātāju naudu, valsts mantu un resursiem;

5.3.5. spēj atzīt savas kļūdas un uzņemties atbildību par tām;

5.4. darbs sabiedrības labā:

5.4.1. rīkojas sabiedrības interesēs, panākot iespējami lielu labumu valstij un sabiedrībai;

5.4.2. orientējas uz cilvēku, apliecinot izpratni par iedzīvotāju (lietotāju, klientu) vajadzībām un iespējām, ievēro privātpersonu tiesības un tiesiskās intereses;

5.4.3. pildot pienākumus, ievēro tiesiskuma un politiskās neitralitātes principu, kā arī pamatojas uz profesionāliem kritērijiem neatkarīgi no savas politiskās pārliecības;

5.4.4. ievēro visu sabiedrības locekļu līdztiesīgumu, kā arī taisnīguma principu, rodot taisnīgus un samērīgus risinājumus;

5.4.5. veido sadarbībā, uzticībā un savstarpējā cieņā balstītas attiecības ar privātpersonām;

5.5. valsts ilgtspēja un sabiedrības labklājība:

5.5.1. ar savu darbu sekmē valsts ilgtspējīgu attīstību un sabiedrības labklājību, nodrošinot labu mantojumu nākamajām paaudzēm;

5.5.2. ņem vērā un prasmīgi līdzsvaro dažādu iesaistīto pušu, nozares un valsts kopējās intereses;

5.5.3. veido pārdomātu un paredzamu valsts politiku nozarē un tiesisko regulējumu, vispusīgi izvērtējot ieguvumus, riskus un piemērošanu praksē;

5.5.4. domā stratēģiski un elastīgi, spēj pielāgoties pārmaiņām sabiedrībā un globālajiem procesiem;

5.5.5. sekmē Latvijas vērtību un tradīciju ievērošanu;

5.5.6. uzkrāj zināšanas, mērķtiecīgi popularizē tās, īpaši to personu vidū, kurām tās visvairāk nepieciešamas;

5.6. atklāta un sabiedrībai pieejama valsts pārvalde:

5.6.1. iesaistās, lai sabiedrībai ir viegli pieejama vispusīga, aktuāla un viegli uztverama informācija par valsts pārvaldes darbu. Skaidro iecerētās darbības, pieņemto lēmumu būtību un ieguvumus no tiem;

5.6.2. izvērtē, kāda iestādes rīcībā esoša vai tās radīta informācija būtu nozīmīga sabiedrībai, ierosina un sekmē šādas informācijas vispārpieejamības nodrošināšanu, vēlams, atvērto datu formā;

5.6.3. plāno un nodrošina efektīvu sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes darbā un lēmumu pieņemšanā. Laikus apzina ieinteresētās puses un izmanto piemērotas iesaistes formas un metodes, dodot iespēju paust viedokli un ietekmēt lēmumus, kā arī nodrošina atgriezenisko saiti, izvērtējot līdzdalības rezultātus;

5.6.4. pastāvīgi vērtē privātpersonu pieredzi, izzina un ņem vērā viņu vajadzības;

5.7. sadarbība valsts pārvaldē:

5.7.1. darbu valsts pārvaldē veic kā kopīgos mērķos balstītu komandas darbu, kas ietver saliedētību un saskaņotu rīcību;

5.7.2. veido cieņā un koleģialitātē balstītas attiecības ar citiem nodarbinātajiem un iestādēm, izrāda iniciatīvu un elastību;

5.7.3. ir atklāts pret citiem nodarbinātajiem un citām iestādēm, veicina savstarpēju komunikāciju un informācijas apmaiņu;

5.7.4. iesaistās jautājumu risināšanā, kas skar vairākas struktūrvienības, iestādes vai nozares, ir atvērts sadarbības iniciatīvām ar citu jomu speciālistiem.

6. Papildus šo ieteikumu 5. punktā minētajiem pamatprincipiem iestāžu vadītāji un tiešie vadītāji:

6.1. veicina nodarbināto izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un ētisku rīcību;

6.2. vienmēr rīkojas saskaņā ar tām prasībām, kuras pats izvirza padotajiem;

6.3. skaidri formulē iestādes vai struktūrvienības darbības mērķus un prioritātes, kā arī attiecīgi struktūrvienības sasaisti ar iestādes mērķiem;

6.4. spēj definēt un pārvērst darbībā iestādes vai nozares attīstības stratēģisko vīziju un organizē iestādes vai struktūrvienības darbu tā, lai tiktu sasniegts plānotais rezultāts;

6.5. veicina nodarbināto izpratni par iestādes un valsts pārvaldes misiju, mobilizē tos kopīgo interešu labā un veicina savstarpēju uzticību;

6.6. veido darba vidi, kas balstīta atklātībā, līdzdalībā, profesionalitātē un cieņpilnā un vienlīdzīgā attieksmē;

6.7. veicina nodarbināto iesaistīšanos iestādes attīstībā, sekmē viņu profesionālo izaugsmi un iniciatīvu, ieinteresētību pienākumu veikšanā un snieguma pilnveidošanā;

6.8. veicina profesionālo zināšanu pēctecību, jaunu nodarbināto ievadīšanu darbā un viņu attīstību;

6.9. kritiku par nodarbinātā darbu izsaka individuāli, to pamatojot. Izsakot pozitīvu novērtējumu komandas darbam, uzsver sadarbības nozīmi kopīgu mērķu sasniegšanā;

6.10. pastāvīgi pilnveido iestādes iekšējās kontroles sistēmu, darba vidi un darba procesus tā, lai mazinātu iespējamus pārkāpumus un celtu iestādes darba efektivitāti;

6.11. regulāri izvērtē darbību, nodarbināto iesaisti un klientu apmierinātību, lai pastāvīgi uzlabotu valsts pārvaldes darbu.

III. Atklātība saziņā ar lobētājiem

7. Saziņā ar lobētāju (privātpersonu, kura pēc savas iniciatīvas savās vai citu privātpersonu interesēs sazinās ar nodarbināto vai iestādi, lai ietekmētu lēmumu izstrādi vai pieņemšanu, un šī saziņa neizriet no normatīvajos aktos noteiktajām lēmumprojektu saskaņošanas un sabiedrības līdzdalības nodrošināšanas procedūrām) nodarbinātais ievēro atklātības, vienlīdzības un godprātības principu.

8. Visiem ieinteresētajiem lobētājiem nodrošina vienlīdzīgas iespējas saņemt informāciju un sazināties ar iestādi un tās nodarbinātajiem.

9. Nodarbinātais informē tiešo vadītāju vai iestādes vadītāju par paredzamo tikšanos ar lobētāju, kā arī dara zināmu informāciju, kas saņemta no lobētāja.

10. Iestāde nodrošina atklātību gan saziņā ar lobētājiem, gan arī sniedzot informāciju par lobētājiem, ar kuriem notikusi saziņa, – kādu personu intereses viņi pārstāv, viņu izteiktajiem priekšlikumiem un kādā veidā tie ņemti vērā.

11. Ja lēmuma izstrādē vai pieņemšanā ir ņemts vērā lobētāja priekšlikums, to norāda ar šo lēmumu saistītajā dokumentā (piemēram, anotācijā, izziņā, pavadvēstulē) un, ja iespējams, nodrošina tā publisku pieejamību.

IV. Rīcība ārpus amata vai darba pienākumu pildīšanas

12. Ar amata vai darba pienākumiem nesaistītas darbības (piemēram, papildu darbs, studijas, dalība biedrībā) nodarbinātais veic tā, lai tas netraucētu amata vai darba pienākumu veikšanai.

13. Ārpus amata vai darba pienākumu pildīšanas nodarbinātais rīkojas tā, lai nemazinātu valsts pārvaldes reputāciju un uzticēšanos tai.

14. Nodarbinātais arī kā privātpersona izturas godprātīgi, ievērojot likumos un citos normatīvajos aktos noteiktās prasības.

15. Nodarbinātais neatsaucas uz savu amatu vai darbavietu, lai īstenotu savas intereses ar amata vai darba pienākumu pildīšanu nesaistītās situācijās un tādējādi gūtu kādas priekšrocības.

16. Paužot viedokli ārpus amata vai darba pienākumu pildīšanas, tai skaitā sociālajos tīklos, nodarbinātais tiecas sniegt pārbaudītu informāciju par valsts pārvaldi un izteikties cieņpilni, veicinot izpratni par valsts pārvaldes lomu un darbu.

V. Vērtību un ētikas pamatprincipu ieviešana

17. Iestādes uzdevums ir sekmēt godprātīgas un atvērtas iekšējās vides veidošanos. Iestāde veicina nodarbināto izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un viņiem saistošām ētikas prasībām, kā arī tām atbilstošu rīcību.

18. Iestādē vai resorā ievēlē vai norīko vienu vai vairākas uzticības personas ētikas jautājumos. Iestādē vai resorā var izveidot ētikas komisiju, kurā var būt vairākas uzticības personas ētikas jautājumos.

19. Ja nodarbinātajam rodas šaubas par iecerētās rīcības atbilstību šiem ieteikumiem vai citām viņam saistošām ētikas prasībām, viņš var konsultēties ar augstāku amatpersonu, uzticības personu ētikas jautājumos vai ētikas komisiju.

20. Ja nodarbinātajam vai sabiedrības pārstāvim ir pamats uzskatīt, ka kāda nodarbinātā rīcība neatbilst šiem ieteikumiem, par to informē attiecīgās iestādes vadītāju, augstāku amatpersonu, uzticības personu ētikas jautājumos vai ētikas komisiju. Nodarbinātā rīcības atbilstību šiem ieteikumiem var uzdot izvērtēt iestādes ētikas komisijai vai lemt par disciplinārlietas ierosināšanu.

21. Iestāde nodrošina, ka informācija par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas prasības, kas jāievēro nodarbinātajiem, ir publiski pieejamas.

VI. Noslēguma jautājums

22. Iestāde vai resors gada laikā pēc šo ieteikumu stāšanās spēkā izvērtē nepieciešamību aktualizēt esošo ētikas kodeksu vai citus iekšējos normatīvos aktus vai tos pilnībā vai daļēji aizstāj ar šiem ieteikumiem.

Ministru prezidents

Māris Kučinskis

Zemkopības ministrs

Jānis Dūklavs